

նակ բաժանումով եւ կառուցուածքի տեսա-
կէտով, որուն ուղղակի ընդօրինակութեամբ
չինած են Բարիզի մէջ Մատըլէնի եկեղեցին:

Ահա սակայն բաղդատութիւնը: Յատա-
կագիծը եւ կառուցուածքը կէտ առ կէտ
նոյնը. նոյն թուով եւ բարձրութեամբ սիւ-
ներ. եւ մինչդեռ Պաալպէքի տաճարին սիւ-
ները չորսական միակտուր հինգ մեղր բար-
ձրութեամբ քարերէ կը բաղկանան, Մատը-
լէնի սիւները 13 միակտուր քարերէ՝ շուրջ
1,5 մեղր բարձրութեամբ:

Պաալպէքի տաճարին քարերուն մեծու-
թիւնը անհամեմատական է բացարձակ կեր-
պով: Միակտուր քար մը 20 մեղր երկայ-
նութեամբ, չորսական մեղր կողերով, 10
մեղր բարձրութեան վրայ տեղ կը դրուէր.
այս քարին ծանրութիւնը շուրջ 1,000,000
հազարակրամի կը հասնի:

Ի՞նչպէս բարձրացուցած էին զայն՝ կա-
րելի չէ գիտնալ. սակայն կը բաւէ ըսել թէ
արդի միջոցները ի վիճակի չեն այդպիսի
ծանրութիւններ փոխադրելու եւ վերցնելու:

Կը գիտեմ, կը հիանամ եւ զարմանքով ու
խոր ապաւորութեամբ համակուած դուրս
կ'ելլեմ սրահէն:

Ահա դիմացս հիւսիսային Ափրիկէի բա-
ժինը:

Ափրիկեան շէնքեր, ափրիկեան ծառեր,
ափրիկեան փողոցներ, ափրիկեան տարազ-
ներ. բոլորն ալ ափրիկեան:

Թմբուկի եւ փողի (զուռնայի) ձայներ կը
կանչեն զիս իրենց:

— Եկէք, տեսէք արար պարուհիները: —
Ու թմբուկը կը շարունակէ զարնել:

Խուռներամ բաղմութիւն մը հաւաքուած
էր հոն: Ոմանք ապուշ նայուածքներով կը
դիտէին թմբակահարն ու փողարը. ուրիշներ
ականջնին խցելով կը հեռանային. շատեր
ալ անդին իրարմէ բացատրութիւններ կը
խնդրէին. մինչդեռ միօրինակ երաժշտու-
թիւնը կը շարունակէր իր տմբոցը:

Փափաք մը զգացի ներս մտնել, հակա-
ռակ այդ միօրինակ եղանակին, քանի որ
արեւելաշունչ բան մ'ունէր իր մէջ:

Ահա պարը կը սկսի նոյն տմբոցի եղա-
նակաւորումով:

Ու պարուհիներ մեծ ճարպիկութեամբ կը
սկսին որովայններու յանկարծական տգեղ
շարժումներ, դմակներու օձանման անբնա-
կան դարձուածքներ, եւ ստինքներու կովա-
կերպ օրորումներ: Այս էր այդ դիւթական
պարը, որ սակայն ոչինչ ունէր իր մէջ գե-
ղեցիկ կամ օգտակար: Ու ես կը հեռանայի
այդ ափրիկեան վայրէն՝ այնքան արագ որ
կարծես իրական փախուստ մըն էր, որպէս
զի հանգչէին ականջներս որոնց հանդէպ
այնպէս ապերախտօրէն մեղանչեցի:

Բայց ահաւասիկ իտալական սրահը յատ-
կանշական նուրբ գծերով:

Միջնադարեան կրօնական գեղարուեստը
իր պատուարներ հետքերով վեհութեան միակ
առարկան կը կազմէր այդ մեծղի սրահին.
Հոռմէական արձաններ եւ նուրբ սիւներ կը
ստիպեն այցելուն որ անգամ մ'եւս կրկնէ.
«Իտալիա՛, դասական երկիր գեղարուեստի»:

Սրահը գրեթէ մերկ է ներսէն. իր վենետ-
կեան եկեղեցիի յատակագծով եւ հանդիպա-
կաց զոյգ շահերու մէջ ծխացող խուռնկերով՝
թարգման կ'ըլլար իտալական ջերմեռանդ
օգիին:

Ներսը խորշի մը մէջ՝ քանդակը Իտալիոյ
վեհապետին, անդին նախնական օգանաւ-
մը, որ ըստ իտալացիներուն՝ առաջինն եղած
է պատերազմական արուեստին մէջ կիրար-
կուողներէն:

Հոն, Ամերիկեան սրահները որ հիւան-
դանոցի տպաւորութիւնը կը թողուն այցե-
լողին վրայ: Անդին Պելճիքական գեղեցիկ
շէնքեր. հեռուն Ալճերիի եւ Մարթի բա-
ժինները. միւս կողմը Բրիտանականները. եւ
այսպէս շէնքեր, հոյակապ, հսկայ, բարձր,
անծայր, որոնք կը կազմեն քաղաք մը, մա-
նաւանդ թէ ծով մը քաղաքներու:

Ու ես կը հեռանամ այդ անսահման ծո-
վէն, որ օգտակարի եւ հաճոյքի ազդեցու-
թեան հետ յոգնութիւն կը պատճառէ ինծի:

Յ. ԴԱՆԻԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Ս. Մ. Ա. Վ. ԵՐԶԻ ՀԱՆԳԷՍՆԵՐ

ՄԻՒԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՁ

Ա. — ՄՈՒՐԱՏ - ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ. ՎԵՆԵՏԻԿ

Յուլիս մէկն էր: Երկար սպասուած գեղեցիկ
օր մը, ուրախ, յաղթական բայց եւ տխուր:
Մրցանակաբաշխութիւն, տուչութիւն Լիկեո-
նական վկայականներու, ապա շրջանաւարտ-
ներու մեկնումը դէպ ի հեռավոր ու անծանօթ
վայրեր՝ Նախախնամութեան պատրաստած խոր-

կան մարմին հետ հեռավոր ու մտաւոր սիրե-
լիներու եւ բարեկամներու բազմութիւն մը: Կը
նախագահէր Միւթարեան Ուխտի Գերջ. Աբ-
բահայրը իր քովն ունենալով ֆրանսական հիւ-
պատոսը եւ քաղաքի եկեղեցական եւ քաղա-
քական բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ՝ Պա-
տրիարքին, Նահանգապետին, Քաղաքապետին,
Եպիսկոպոսին, Զինուորական իշխանութեան եւն:

Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի տարւոյս շրջանաւարտները

հերդաւոր ուղիներուն եւ ասպարէզներուն մէջ:
Այս վերջինն էր որ ժպիտներու բաժակին տեսակ
մը դառնութիւն կը խառնէր:
Անշուշտ թեթեւ վիշտ չէ տարիներով սիրուած
եւ հայրենի բոյն դարձած կրթութեան սրբազան
յարկ մը թողուլ եւ հեռանալ. վայր մը ուր այն-
քան յիշատակներ կային, ուր այնքան սէր եւ
զգուանք՝ ծնողական ու եղբայրական, եւ անոնք
վայրկեանի մը մէջ կարծես կ'անհետանային:
Վարժարանին հրաշագեղ դահլիճը որպէս
հանդիսատարս իր մէջ հաւաքած էր պաշտօնա-

Հանդէսը կը բացուէր «Բամ փորտան» ու,
զոր երգեցին խանդավառօրէն վարժարանին սա-
ները՝ ընկերակցութեամբ նուագախումբին:
Յաջորդեցին «Տէր, կեցո՛ դու գհայս» եւ «Մի
լար բլբուլ» որ խառնուած Händelի largoին եւ
Haydenի եւ Martinի համերգներուն՝ հանդէսի-
տուին այն հմայիչ եւ նուրբ ոգին որ յատուկ
է Մուրատ-Ռափայէլեանի ակումբներուն:
Համերգին մէջ մաս առած էին վարժարան
նին աշակերտներէն շատեր, որոնց մէջ յատուկ
արուեստագէտի փայլուն ձիւրքեր ցուցուց ջու-

Թակահար պատանին՝ Օննիկ Մաւեան (պուլկա-
րահայ):

Միջանկեալ դադարներուն խօսք առին շրջա-
նաւարտներէն Հ. Քաջարենց, Ե. Տէր Մօսիկեան
եւ Լ. Եփրեմեան, երախտագէտ եւ զգայուն շեշ-
տով վեր հանելով Միւթարեան Հայրերուն գուր-
գուրտ խնամքը իրենց սրտի եւ մտքի կրթութեան
գործին մէջ, շնորհակալութիւններ նաեւ իտա-
լական պետութեան, եւ Ֆրանսականին՝ յանձին
տեղւոյս հիւպատոսին որ այնքան սէր կը տածէ
հայերուս, եւ մնաս բարեալը իրենց պաշտելի
Վարժարանին եւ անմոռանալի Վենետիկին:

Բեմ ելաւ պապ Վարժարանին Ուսումնապետը,
Հ. Վահան Յովհաննէսեան ու պարզեց աշակեր-
տութեան գիտակից եւ տոկուն աշխատութիւնը
եւ ձեռք բերուած արդիւնքները բոլոր գիտու-
թեանց մէջ եւ յատկապէս ազգայիններուն:

Յատկապէս շեշտեց ներկայ տարւոյն շրջանա-
ւարտներուն հանդէպ Տեսչութեան գոհունակու-
թիւնը ցոյց տրուած ջանքին եւ եռանդուն գոր-
ծակցութեան Տեսչութեան կարգադրութեանց եւ
Վարժարանին կարգապահութեան. եւ յետ շնոր-
հակալութեան խօսքն ուղղելու Ուսուցչական
մարմնին եւ բարձրագոյն իշխանութեանց, կար-
դաց մի առ մի շրջանաւարտներուն անունները:

Գազանճեան Յակոբ	Մն. Ամասիա
Դաւիթեան Տիրան	» Իսկիւլ
Երէցեան Նուպար	» Կ. Պոլիս
Եփրեմեան Լեւոն	» Աղքսանդրիա
Զարեան Վահէ	» Կ. Պոլիս
Թազրճեան Պետրոս	» Պրուսա
Մաւեան Օննիկ	» Պրուսա
Մուրատեան Ստեփան	» Կ. Պոլիս
Պալեան Արշաւիր	» Ատաբազար
Պէտարեան Մասիս	» Կէսարիա
Պիպէրեան Պօղոս	» Կուտինա
Սենքովիչ Գէորգ	» Պուտաբեշտ
Սիւրմէլեան Յարութիւն	» Կ. Պոլիս
Տէր Մօսիկեան Երուանդ	» Խարբերդ
Քաջարենց Հրաչ	» Պարտիզակ
Քեօրոզեան Գասպար	» Խոտորշուր

Անոնք կը զգային թէ վկայականին հետ ինչ-
պիսի սրբազան պարտականութիւններ յանձն
կ'անէին հանդէպ իրենց ազգին՝ որուն ջահերը
վառելու կ'երթային Պէշիկթաշեանի շաւիղով:

Հ. Վարդան Վ. Հացունի, Վարժարանին տե-
սուչը, հայրական յուզուած շեշտով երթալը բա-
րեան ըսաւ՝ իրն ընելով անոնց ուրախութիւնն
ալ, վիշտն ալ. շեշտեց Միւթարեան մեծ ընտա-
նիքը որուն կը պատկանէին եւ իրենց նուիրա-
կան պարտքերը իբրեւ մարդ եւ իբրեւ հայ:

Վկայականներու տուչութեան յաջորդեց մըր-
ցանակներու բաշխումը:

Ուխտիս Գերջ. Աբբահայրը Միւթար Աբբահօր
արծաթ մետալէն երեք հատ ընծայեց բարի վարքի
մէջ առաջիններուն, Ե. Գասէն՝ Կ. Կարապե-
տեանի, Գ. Գասէն՝ Կ. Գարապաճարեանի, եւ
Գ. Գասէն՝ Թ. Կապուտիկեանի:

Բարիգի Մ. - Ռ. Ն. Ս. Միութեան նուէրը՝
դաստակի ժամացոյց մը՝ տրուեցաւ շրջանաւարտ-
ներէն Հ. Քաջարենցի՝ իբրեւ Հայերէնի մէջ Ա. ին:
Բ. նուէրը՝ գեղեցիկ կարկին մը՝ Ե. դասէն Արսէն
Իփէքճեանի: Միւթար Մ. - Ռ. Ն. Ս. Միութեան
նուէրն ալ՝ ոսկի գրիչ մը՝ շրջանաւարտներէն Պ.
Թազրճեանին՝ Հայերէնի մէջ Բ. ին:

Ֆրանսական կառավարութիւնը ինչպէս ամէն
տարի, այս տարի ալ նուիրեց 30ի չափ թանկա-
զին գրքեր որոնց Ա. ը տրուեցաւ Վ. Ստամպու-
լեանի. մնացածները բաժնուեցան յաջորդ դասա-
րաններու Ֆրանսերէնի մէջ յաջողագոյններուն:

Հանդէսն աւարտեցաւ. հանդիսականները կը
մեկնէին շնորհաւորութեան եւ խրախոյսի մաղ-
թանքներ ուղղելով շրջանաւարտներուն որ ար-
դէն յաջորդ օրն իսկ յուզումով կը թողուին այն
սրբարանը ուր իրենց հոգին ու բովանդակ մարդը
կազմուեցաւ, մեկնելով աշխարհիս հեռուոր ան-
կիւնները խրոխտ եւ հարուստ՝ բոլոր այն պաշա-
րով զոր տուեր էր իրենց այդ ազգանուէր հաս-
տատութիւնը ընելու համար զիրենք երջանիկ
ապրելով հայու հարազատ կեանքով եւ անվերա-
պահ նուիրուելով անոր մեծութեան ու փառքին:

ԽՍԲ.

Մուրատեան վարժարանի Տեսչութիւնը, ուսուցիչներն եւ աշակերտութիւնը

Ֆրանսերէնի՝ Մարտիկ Եղիազարեան եւ Նու-
պար Համբարձումեան.
Անգլիերէնի՝ Նորայր Մետրոպեան, Վահէ Պօ-
ղոսեան, Ն. Լիանոզոֆ.
Իտալերէնի՝ Ա. Կլորիկեան, Բաբգէն Պոտո-
սեան, Վ. Պօղոսեան:
Այս առթիւ Ուսումնապետ Վրդ. ը Տեսչութեան
Կողմէն շնորհակալութիւն յայտնեց Ֆրանս. կա-

ռավարութեան, Alliance françaiseի, Իտալական
կառավարութեան, Պ. Պ. Ժորժ Լէյկի, Զ. Խան-
գատեանի, Մ. Ռ. Ն. Ա. Միութեան, Պալենցի
եւ ուրիշներուն, որոնք ինքնաբոլոր կերպով մրցա-
նակներ նուիրած էին ի քաջալերելութիւն սա-
ներուն, ցոյց տալով միանգամայն իրենց համա-
կրանքը այս կրթական հաստատութեան:
ԽՍԲ.

ՌՈՍ. ԵՕՐԿԱՅԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ
ՌՍՈՒՅԶԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿՍՅՅԵԼԷ Ս. ՂԱԶԱՐ

Գուրու Ծի պատմական օրուան հանդէսին՝ զոր
տեսանք թերթիս առաջին էջերուն մէջ՝ վերջա-
բանը կազմեց Մուրատեան վարժարանի ամա-
վերջի հանդէսը: Թէեւ գեռ հասուն պտուղներ
չարտաբրեց ան, քանի որ հազիւ երրորդ տարին
է բացման, սակայն մրցանակաբաշխութեամբ
հրապարակաւ գնահատուեցաւ եւ քաջալերուեցաւ
օաներու տարեկան աշխատանքը: Երգեր ու ար-
տասանութիւններ եղան, որոնց մէջ փոքրիկն
Ժիրայր Տէր-Թովմասեան, կանխահաս արուես-
տագէտի մը բովանդակ խառնուածքով հմայեց
հանդիսականները:
Վարժարանին Ուսումնապետը Հ. Սրապիոն
Ուլուճեան, յաջողագոյններուն յանձնեց գե-

ղեցիկ եւ արժէքաւոր մրցանակներ, որոնց ար-
ժանացան.
Բարձրագոյն դասէն՝ Նորայր Մետրոպեան,
Արշաւիր Կլորիկեան, Ռուբէն Տէր Գաւիթեան. -
Ու հետզհետէ Ե. էն՝ Վահան Թահմազեան, Արամ
Թնկրեան, Ժիրայր Փաշայեան. - Զ. էն՝ Ժիրայր
Տէր-Թովմասեան, Ճոն Բիթերս, Եղուարդ Մու-
րատեան. - Է. էն՝ Նիքոլա Լիանոզոֆ, Նուպար
Զատրճեան, Մինաս Ֆէնէրճեան. - Ը. էն. Ներ-
սէս Թընկըրեան, Ժիրայր Վարդանեան, Բաբգէն
Վարդանեան:
Լեզուներու մէջ, Հայերէնի՝ Ա. Կլորիկեան եւ
Ժ. Տէր-Թովմասեան արժանացան Մ. Ռ. Ն. Ա.
Միութեան հաստատած մրցանակներուն.

Օգոստ. 19ին էր. Ռումանիոյ վարչապետ Ու.
Եօրկայի տաղանդաւոր մտքին ծնունդ «Unirea
prin cultura = Միութիւն մշակոյթի միջոցաւ»
ընկերութիւնը, 40 հոգինոց խումբ մը, կազ-
մուած այր եւ կին գրագէտ, ուսուցիչ, բժիշկ
եւ անձերէ, այցելեց մեր վանքը, գլուխ ունե-
ւումով վարչապետին դիւանապետ Պ. Պարպու-
թէտտորեսքու, Ռումանահայ գաղութին ներկա-
յացուցիչ ծանօթ գրագէտ-հրապարակագիր գոր-
ծուհեայ Պ. Յ. Ճ. Սիւրուի իր տիկնոջ հետ,
ներկայ գրագէտ Զ. Ստանչու, Գնդապետ Մուն-
թէանու, Պուրբէշի թաղապետական ատենապետ
Բոշխանու, Հ. Աթարլաթեքու ուսումնէն եկեղեցա-

կանը, Նեկսիցա հրապարակագիրը, Բժ. Պու-
սիսը, բժշկուհի Լիպէր, ուսուցիչներ և ուսուցչու-
հիներ, որոնք Եօրկայի առաքեալներն են ուսմէն
երկրի ցեղերն ու փոքրամասնութիւնները ձուլե-
լու ազգային միութեան,
Ուխտիս Վարդապետներուն առաջնորդու-
թեամբ անոնք այցելեցին վանքին եկեղեցին,
թանգարանը, գրատունը, տպարանը եւն, ամէն
տեղ հետաքրքրութեամբ հետեւելով տրուած տե-
ղեկութեանց, եւ զմայլանքով դիտելով նկար,
ձեռագիր, մանրանկար եւ գեղարուեստի հայկա-
կան ու եւրոպական նմոյշներ, միշտ ծանօթա-
կան ու եւրոպական նմոյշներ, միշտ ծանօթա-
կան ու եւրոպական նմոյշներն եւ յուշերը:
Գրելով իրենց տպաւորութիւններն եւ յուշերը: